

Hovsep Hayreni: Karabağ savaşında zamanlama kimin işi?

Posted on 18/10/2020

Erdoğan yönetimindeki Türkiye'nin Dağlık Karabağ savaşına doğrudan müdahil olduğunu gösteren pek çok kanıt var. Sahadaki askeri kadroları, F-16 ve SİHA'ları, doğrudan hava kumandası, Suriye'den taşıdığı cihatçılar ve her gün verdiği açık mesajlarıyla bunu göstermeye devam ediyor. Ama bir de bu savaşın başlangıç gününde kendini gösteren çok ilginç bir çakışma var ki, bunu savaşın zamanlamasına ilişkin Erdoğan'ın bilinçli tercihi olarak düşünmek ve bir tür şifre gibi okumak da mümkün.

Bu savaşın başlangıç günü ucu ucuna bundan bir önceki Turancı seferin 100'üncü yılının dolduğu gündür. 28 Eylül 1920'de Ankara hükümeti emrindeki Şark Cephesi Ordusu Ermenistan seferini başlatmıştı. 27 Eylül 2020'de ise Ankara'nın örtülü kumandası altında Azerbaycan ordusu Dağlık Karabağ ve Ermenistan'a yönelik savaşı başlattı.

Yalnızca bir gün farkla kendi ardılının yüzüncü yıldönümüne denk gelen olay ilk bakışta sadece ilginç bir rastlantı sanılır ve "tarihin garip bir tecellisi" denilip geçilebilir. Ama eğer son yıllarda Erdoğan tarafından yapılan bir dizi stratejik hamlenin yine böyle kendi muhtevasıyla doğrudan ilgili sembol günlere denk geldiğini veya getirilmiş olduğunu görüyorsak başka türlü düşünmemiz gerekir.

Bu yıl içinde Türkiye'nin en hararetli iç ve dış politika konularından biri Ayasofya'nın yeniden camiye dönüştürülmesiydi. Erdoğan bunun için 24 Temmuz gününü seçmişti. 1923 Lozan Antlaşması'nın yıldönümüne denk gelen o Cuma günü böyle bir hamle için biçilmiş kaftandı. Bununla yaklaşık yüz yıldır devam eden Laik-İslamcı çekişmesinde ikinci kampın zaferi ilan edilecek, Türkiye'yi İslamcı ekseninden uzaklaştıran o antlaşma ve kuruluş

sürecinin rövanşı alınacak, bir adım sonrasında hilafeti diriltmeyi de hedefleyen yeni Osmanlıcı yayılma siyasetinin daha dizginsiz bir rotaya girdiği müjdelenecekti. Olayın bu karakterine dikkat çeken pek çok yorumcu, bunun için seçilen günün çok manidar olduğunu belirtmiş ve Erdoğan'ın bunu bilinçli yaptığından kimsenin şüphesi olmamıştı.

Biraz daha geriye gidelim. Geçen yıl 9 Ekim 2019 günü Türk ordusu Kuzey-doğu Suriye'de PYD'nin denetimindeki fiili otonomi bölgesi Rojava'ya yönelik işgal hareketini başlatmıştı. Bu tarih de ilginç şekilde Kürt sorunuyla ilgili çok kritik daha eski bir olayın yıldönümüne denk geliyordu. PKK'nin önderi Abdullah Öcalan Türkiye'nin verdiği ultimatoma sonucu 9 Ekim 1998 günü Suriye'den çıkarılmıştı. Bilindiği gibi bu olay kısa süre sonra Öcalan'ın Türkiye'ye teslim edilmesini sağlayan uluslararası komplonun başlangıç günüydü. Böyle bir günün yıldönümünde bu kez Rojava'yı işgale girişmeleri tesadüf olamazdı. Tarihteki çakışmayı fark eden Kürt gözlemciler buna dikkat çekerek Erdoğan'ın böylesi bir sembol günü özellikle seçmiş olması gerektiğini belirttiler. Bu da mantıklı bir şeydi.

Bir yıl daha geriye gidelim. Erdoğan Suriye'nin kuzeyini işgal etmeye öncelikle batı bölümünden girişmiş ve 20 Ocak 2018 günü Efrîn seferini başlatmıştı. Bu da yaklaşık olarak yüz yıl önceki bir başka gelişmeyle çakışıyordu. Efrîn saldırısının o sıralar alanı denetleyen Rusya'nın yeşil ışığıyla mümkün olması gibi, yüz yıl önce 1918'in Şubat'ında Erzincan'dan başlayıp Gümrü'ye kadar uzanan Türk saldırısı da Rus ordusunun cepheden çekilmesi sayesinde mümkün olmuştu. Bire bir aynı şeyler değilse bile, önceki örnekte Ermeni halkının, sonrakinde Kürt halkının etkinlik kazandığı alanlar Rusların göz yumması sonucu Türk devletinin işgaline uğramış ve yüz yıl arayla tarih bir nevi tekerrür etmişti.

Tekrar bugüne gelirsek, 27 Eylül 2020 Pazar sabahı Dağlık Karabağ'a açılan savaşın bir tek gün farkla 28 Eylül 1920'de Ermenistan'a açılmış olan savaşın yüzüncü yılına denk gelmesi ilginçtir. Belki de Erdoğan bu saldırının tam 28 Eylül'de başlatılmasını istemişken planlamayı yapan kurmayları en beklenmedik anda saldırmak için bir gün öncesi Pazar sabahını tercih ettiler. Türkiye bu savaşın perde arkasında kalmaya çalıştığı ve Azerbaycan'ı

da saldırıya uğramış gösterdiği için Erdoğan'ın böyle bir tarih seçimini belli eden mesajlar vermesi beklenemezdi.

Şüphesiz ki Erdoğan'ın kendi tarih bilgisiyle yaptığı bir seçimden bahsetmek de abes olur. 1920 yılındaki Ermenistan seferinin başlangıç tarihi öyle yaygın bilinen bir şey değil. Durup dururken kimsenin aklına gelmez. Fakat çok önemli stratejik adımları belirli sembol günlere denk getirme alışkanlığı olan Erdoğan'ın, Kafkasya'da yeni bir savaş açmak için hazırlık görüp fırsat kollarken, bir yandan da danışmanları aracılığıyla sembol bir gün arayışına girmiş olması mümkündür...

Mantıksal fikir yürütme dışında bu tezi kanıtlama imkanı olmadığı için mutlak bir iddia ileri süremem. Yukarıda verdiğim örneklerden belki bir tek Ayasofya hamlesinde Lozan bağlantılı tarih seçimi bilinçli olup diğerleri -bu sonuncu dahil- hep bir tesadüfün ürünüdür, kim bilir? Ama eğer öyleyse bu ülkenin tarihinde pek çok şeyin sadece tekerrür etmekle kalmayıp hayret verici bir takvim çakışmasıyla gerçekleştiğini düşünmek ve "bu nasıl şaşmaz bir tecellidir?" demek gerekir.

Öyle ya da böyle, bilinçle ya da tesadüfen olsun, bir gerçeklik var altını çizmemiz gereken: Sultan Tayyip Erdoğan yüz yıl arayla adım adım kendi tarihinin kanlı izinde yürüyor. Yüz yıl önce bir yere kadar başarıp nihayetine erdiremedikleri Doğu Ermenistan'ın fethini şimdi bir kere de Azerbaycan tarafından başlayarak denemeye girişti. Bunu Turancı fetih ve yayılmanın son denemesi olarak niteleyebiliriz.

Türkiye'nin savaşa müdahil olduğunun açık kanıtları karşısında Ermenistan Başbakanı Paşinyan bunun yüz yıl önceki işgal siyasetine geri dönüş olduğunu ve kendi içinde Ermeni halkına yönelik soykırımı sürdürme potansiyeli taşıdığını defalarca vurguladı. Bu bir kuruntu ya da yersiz tehdit algısı değildir. Yüz yıl önce Kazım Karabekir'in kumanda ettiği iki aylık işgal hareketi süresince Türk ordusunun eline geçen Kars, Ardahan, Gümrü şehirlerinde ve kırsal yörelerinde toplam olarak 100 binden fazla sivil insan kurban edilmişti. 1. Dünya

Savaşı'ndan önce Rusya'ya bağlı olması nedeniyle 1915 soykırımından etkilenmeyen o bölgenin Ermeni halkı 1920 işgalinde soykırıma uğratıldı. Sovyet Rusya'dan yardım görmek için sahte kızıl kisveye bürünen Kemalistlerin bu saldırıdaki hedefi Doğu Ermenistan'ı bütünüyle işgal etmek ve Azerbaycan'la birleşmektir. Ancak Kasım 1920 sonunda Kızıl Ordu müdahalesiyle Ermenistan Sovyetleşince daha ileri gidemediler ve en son işgal etmiş oldukları Gümrü'yü geri bırakmak zorunda kaldılar.

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuranlar Pontos'ta, Kilikya'da, İzmir'de olduğu gibi, Doğu Ermenistan'a ait bu bölgede de Hristiyan halklara yönelik soykırımını sürdürüp sonunda %99'u Müslüman nüfuslu bir ulus devlet olmayı başardılar. Ermeni halkının belleğinde Türk işgali soykırımla eşdeğer bir yer edindi. Yeni bir Türk işgalinin de farklı olmayacağı kanaati bundandır. Türk devletinin inkarcılığı sürdürmesi ve yüz yıldır değişmeyen karakteriyle bir suç makinası gibi çalışmaya devam etmesi de başka türlü düşünmeye imkan bırakmıyor.

Ortadoğu'da izlediği çok yönlü yayılma siyaseti yanında ahtapot kollarını Kafkasya'ya da uzatan Erdoğan'ın, doğu istikametinde bu yayılmaya engel oluşturan Ermenistan'ı tehdit ettiği açıktır. Azerbaycan'la açtıkları son savaş yalnız Dağlık Karabağ'ı değil, aynı zamanda Ermenistan'ı hedef almıştır. Tümünü olmasa da Ermenistan'ın güney bölümünü işgal ederek Nahcivan'ı Azerbaycan'la birleştirmeye niyetlendiklerinin açık belirtileri var. Bu cüreti gösterebilir ya da gösteremezler, ayrı mesele. Önemli olan niyeti görmek ve ona göre davranmaktır.

İki haftası dolmak üzereyken Rusya'nın nihayet araya girmesiyle yeniden ateşkes ilan edilmesine rağmen, istediği hedefe ulaşamayan Türk-Azeri ittifakının fiili ihlal ve kışkırtmalarla savaşı sürdürmekten yana mesajlar verdiği bir gerçeklik var. Savaşta ısrar ederlerse Dağlık Karabağ ve Ermenistan'ın da savaşmaktan başka seçeneği olamaz. Barış tek taraflı istekle olacak bir şey değildir. Dağlık Karabağ'ın Azerbaycan'a teslim edilmesini dayatan bir diplomasi geçmişte olduğu gibi tıkanmaya mahkumdur. Ancak Dağlık Karabağ halkının iradesini tanımak ve onun Ermenistan'la bağlantısını kabul etmek şartıyladır ki,

Azerbaycan'ın diğer reyolları geri istemesi kabul görebilir. Karşılıklı taviz yoluyla çözüme gitmenin böyle bir yaklaşım dışında hayata geçme şansı olamaz. Barıştan yana olan herkesin bu gerçekliği dikkate alarak konuşması ve iki taraf için kabul edilebilir uzlaşma formülü geliştirmeye destek olması gerekir.

Kaynak: anfturkce.com